

Archeologische begeleiding plangebied Juckemaleane 17 te Sexbierum, gemeente Frankeradeel

Opsteller: drs. B.I. van Hoof

Autorisatie senior archeoloog: drs. J.B. Hielkema

Datum: 18 juli 2011

Projectcode: FRSX

Versie: 1.0

Bijlagen: Figuur 1. Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Overzicht putten en sporen.

Doel en vraagstelling

In opdracht van de gemeente Frankeradeel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april en mei 2011 een archeologische begeleiding uitgevoerd ter hoogte van de Juckemaleane 17 te Sexbierum, gemeente Frankeradeel. De begrenzing van het plangebied komt overeen met dat van een beschermd terrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnummer 854, CMA-code 05G-049). Het betreft een state/stinsterrein waar de Juckemastate heeft gestaan. Binnen het plangebied is een stal met onderliggende mestkelders gesloopt en bestrating verwijderd. Door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is besloten dat deze sloopwerkzaamheden archeologisch begeleid moesten worden, waarbij de verstoring van het monument tot een minimum beperkt bleef. Voorafgaand aan de werkzaamheden is een Programma van Eisen (PvE) opgesteld (Va Doesburg & Stöver, 2011)

Doel en vraagstelling van het onderzoek was:

- vast te stellen in welke mate nog fysieke resten aanwezig zijn van:
  - de state, mogelijk voorafgegaan door een stinze en bijbehorende bebouwing en aanleg;
  - het gebruik voorafgaand aan de state, mogelijk de stinze.
- vast te stellen wat daarvan de fysieke en inhoudelijk kwaliteit is
- vast te stellen of de kwaliteit van de aangetroffen resten rijksbescherming rechtvaardigd.

Werkzaamheden

De archeologische begeleiding heeft in totaal 6 dagen in beslag genomen in de periode van 11 april t/m 17 mei 2011. Tevens is op 11 april 2011 door dhr. drs. J.W. de Kort van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in het westelijke deel van het plangebied een booronderzoek uitgevoerd. De gegevens van dit booronderzoek zullen separaat worden gerapporteerd.

De werkzaamheden bestonden uit de controle van het vlak en profielen na verwijdering van de bestrating en de mestkelders onder de voormalige stal. Tevens is binnen het plangebied een smalle leidingsleuf gegraven, waarvan de werkzaamheden ook zijn begeleid. Het graven van deze sleuf viel niet binnen de omschrijving van het PvE, maar in overleg tussen de gemeente en de Rijksdienst is besloten ook deze werkzaamheden mee te nemen in het huidige onderzoek. In totaal zijn 5 putten aangelegd (figuur 2) met een totale omvang van ca. 750 m² (tabel 1). Per put is één vlak aangelegd en gedocumenteerd. Verder zijn 9 profielen (deels) gedocumenteerd. Ter aanvulling van de vlak- en profielgegevens zijn 11 grondboringen gezet om de diepteligging van de natuurlijke kwelder- en wadafzettingen te bepalen.

Putnummer	Lengte x Breedte (m)	omvang (m ²)	Opmerkingen
1	34 x 2	68	profielstrook ten westen van stal
2	38 x 0.7	29	leidingsleuf
3	35 x 7	265	westelijke mestkelder
4	39 x 7/9	305	oostelijke mestkelder
5	38 x 2	83	strook tussen beide mestkelders

Tabel 1. Overzicht aangelegde putten en omvang.

De grondsporen en lagen zijn in het vlak en profiel gedocumenteerd (getekend, gefotografeerd en beschreven). Waar nodig is het vlak verdiept en zijn de profielen terug gezet om een archeologisch leesbaar vlak of profiel te krijgen. Grondsporen zijn niet gecoupeerd. Vondsten zijn per spoor/laag en zo mogelijk per vulling verzameld. Bij het registreren en beschrijven van de grondsporen en vondsten is gebruik gemaakt de door RAAP ontwikkelde database Odile.

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van een metaaldetector. In de bovenste verstoorde laag bevond zich veel betonijzer en ander recent metaal. Daarom zijn alleen de dieper gelegen sporen en lagen nagelopen met de metaaldetector.

Volgens het PvE dienden ter bepaling van de fysieke kwaliteit van het monument monsters van de profielen genomen te worden. Het belangrijkste profiel (profiel 1) bevond zich aan de westzijde van de gesloopte stal en het dichtst bij het centrum van het monument. Dit profiel is samen met dhr. drs. J.W. de Kort (RCE) onderzocht. De aangetroffen sporen en lagen waren arm aan vondsten en organisch materiaal, met name die tot de middeleeuwse fase behoorden. Er zijn geen lagen of sporen waargenomen die in aanmerking kwamen voor bemonstering. In overleg met drs. J.W. de Kort is daarom besloten om geen monsters te nemen.

Sporen en structuren

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 97 sporen en lagen onderscheiden. Het betreft verschillende categorieën (tabel 2). De aangelegde vlakken waren goed leesbaar. Er is geen noemenswaardige vervaging van de sporen waargenomen.

Interpretatie	Aantal
greppel	5
gracht	8
kuil	7
mestkuil	1
bouwvoor, recent	1
natuurlijke laag	19
ophogingslaag	34
puinlaag	2
muur	1
muursteen	1
muuruitbraak	6
verstoring recent	8
waterput	4
greppel	5
gracht	8
kuil	7
Totaal	97

Tabel 2. Overzicht van sporen

Ondanks de diepe verstoring veroorzaakt door de mestkelders onder de gesloopte stal heeft het onderzoek toch waardevolle gegevens opgeleverd. Aan de hand van de gedocumenteerde profielen en vlakken kan een beeld van de fasering van de vindplaats worden geschetst. De natuurlijke ondergrond bestaat uit kwelderafzettingen, met daaronder wadafzettingen. Boven de kwelderafzettingen bevindt zich een ca. 0,5 m pakket van ophogingslagen. De lithologische samenstelling van deze lagen verschilt weinig van elkaar en van de natuurlijke ondergrond. Bovendien zijn de ophogingslagen zeer arm aan vondstmateriaal, waardoor het vaak moeilijk was om in het profiel de begrenzing te bepalen. In het ophogingspakket zijn enkele scherven middeleeuws kogelpotaardewerk gevonden. In de profielen en in het vlak zijn enkele greppels waargenomen, ook met kogelpotaardewerk in de vulling.

De sporen en lagen met middeleeuws materiaal worden afgedekt door lagen en doorsneden door sporen uit de Nieuwe Tijd. Zowel in put 1 als in put 5 is een ronde waterput gevonden, beide opgebouwd uit hergebruikte bakstenen. In de putten 1 en 5 bevindt zich een gedempte gracht, die noord-zuid is georiënteerd. Vermoedelijk sluit deze gracht aan op de nog bestaande gracht ten westen van het onderzochte gebied. In de vulling van de gracht bevinden zich korte rechthoekige muurtjes van hergebruikte baksteen, die tot op de bodem van de gracht zijn ingegraven. Waarschijnlijk gaat het om funderingsresten van de voorlaatste boerderij die, net zoals de recent gesloopte stal, bovenop de gedempte gracht heeft gestaan.

De sporen en lagen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden afgedekt door een ca. 0,5 m dikke verstoorde laag. De jongste verstoringen zijn afkomstig van de bouw van de onderkelderde stal.

Vondsten

In totaal zijn 55 vondstnummers uitgedeeld aan 210 vondsten (tabel 3). Het betreft vooral aardewerk, met name kogelpotaardewerk uit de Middeleeuwen. Hiervan komt een klein deel uit de ophogingslagen en het merendeel uit de opgevolde greppels. Het overige aardewerk is afkomstig van sporen en lagen uit de Nieuwe Tijd.

Vondstcategorie	Aantal	Aantal
Aardewerk	Kogelpot	122
	Roodbakkend	25
	Witbakkend	2
	(Proto)Steengoed	4
	Baksteen	26
	Dakpan	5
	Tegel	1
	Verbrande klei/leem	7
Steen	Mortel	1
	Steen	1
Glas	Glas	4
Bot	Bot	12
Totaal		210

Tabel 2. Vondstmateriaal

Advies voor uitwerking op basis van vraagstelling

Voor een nadere beantwoording van de onderzoeksvragen is een verdere analyse en uitwerking van sporen, profielen, vondsten en monsters noodzakelijk.

Sporen en profielen

De vlak- en profieltekeningen vormen de belangrijkste informatiebron om een antwoord te kunnen geven op de vraagstelling uit het PvE. In het eindrapport dient daarom voldoende aandacht besteed te worden aan de interpretatie van de verschillende sporen en lagen. De samenstelling en ligging van de verschillende sporen en lagen is tijdens het veldwerk gedocumenteerd.

Vondstmateriaal

De grootste vondstcategorie betreft aardewerk. Voor de vraagstelling is het niet noodzakelijk om het aardewerk tot in detail uit te werken. Het dient gedetermineerd te worden op periode, zo mogelijk op type. Van de bakstenen dienen de maten bepaald te worden.

De overige materiaalcategorieën zijn zeer beperkt in omvang. Het glas betreft vier kleine stukjes van vermoedelijk flessen. Verdere uitwerking hiervan is niet nodig. Er is slechts één fragment natuursteen verzameld. Het betreft een klein deel van een maalsteen. Hiervan dient alleen de gesteentesoort bepaald te worden (vulkanisch, tefriet?).

Het verzamelde bot dient gedetermineerd te worden op botelement en zo mogelijk op diersoort. Tevens moet worden gelet op eventuele slacht- of bewerkingsporen.

Evaluatierapport

Archeologische begeleiding

Ondanks het gebruik van een metaaldetector zijn tijdens het onderzoek geen metalen artefacten gevonden.

Monsters

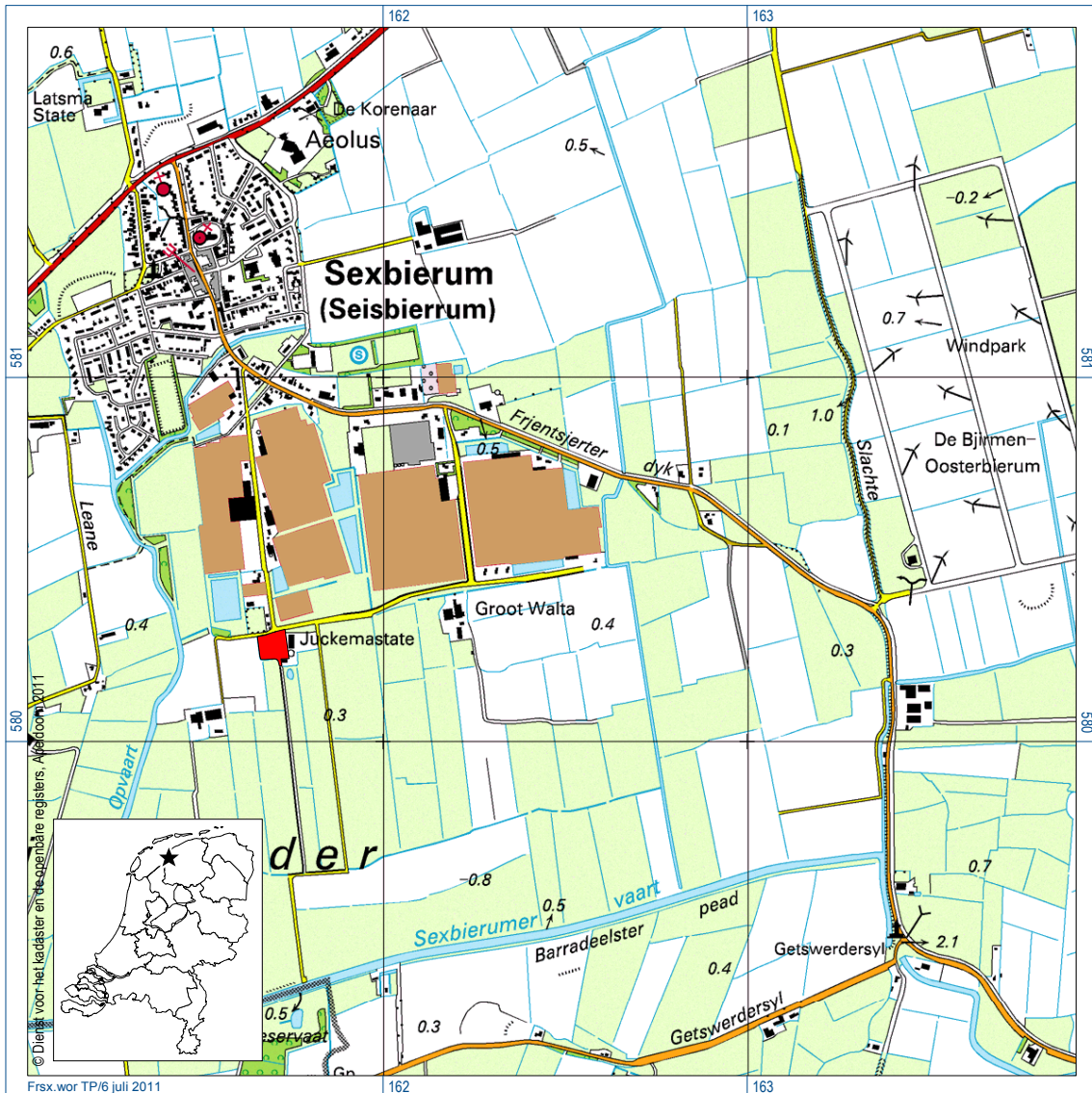
In het onderzoek zijn geen sporen of lagen waargenomen die in aanmerking kwamen voor bemonstering.

Conservering en selectie

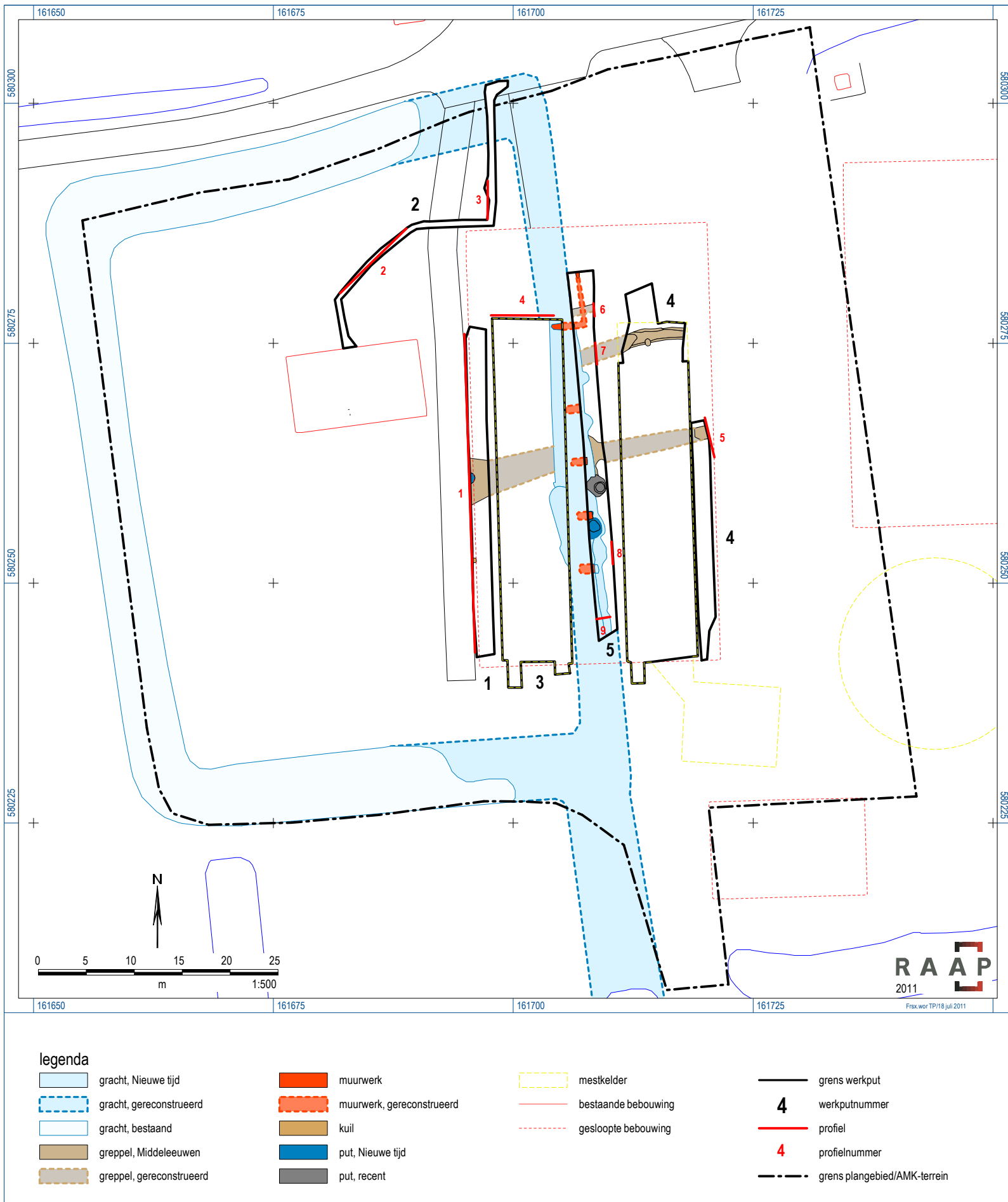
Er zijn geen vondsten gedaan die geconserveerd moeten worden. Alle vondsten zullen worden overgedragen aan het Noordelijk archeologisch depot te Nuis.

Literatuur

Doesburg, J. van & R.J. Stöver, 2011. *Archeologische begeleiding sloop van een veestal met mestkelders en het verwijderen van erfverharing*. Programma van Eisen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

Figuur 1. Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Resultaten onderzoek.